

Krystyna Ratajczyk

Uniwersytet Łódzki (Łódź, Polska)

NAZWY NADMORSKICH OŚRODKÓW WYPOCZYNKOWYCH ROSJI I POLSKI (NA PRZYKŁADZIE MIAST ANAPA, GDAŃSK, GDYNIA I SOPOT)

Przedmiotem danego artykułu są nazwy hoteli, will, pensjonatów i domów wczasowych¹ w Rosji i Polsce. Analiza dotyczy nazw pochodzących z kurortów nadmorskich – rosyjskiej Anapy nad Morzem Czarnym i polskiego Trójmiasta (choć gros przykładów z Trójmiasta, bo aż 97%, pochodzi z Sopotu²). Do napisania tego szkicu skłonił mnie brak aktualnego opracowania w onomastyce polskiej i rosyjskiej³ nazewnictwa tego typu obiektów. O wyborze nadmorskich ośrodków wypoczynkowych zaś zadecydowało dotychczasowe ukierunkowanie w podobnych opisach, dotyczące badań nad nazewnictwem pensjonatów głównie miejscowości górskich⁴.

Tytułowe nazwy ośrodków wypoczynkowych postanowiłam zbadać w aspekcie porównawczym, co pozwoli poznać aktualne tendencje w nazewnictwie tego typu w Rosji i Polsce. Materiał badawczy stanowi 249 nazw ośrodków wczasowych w wymienionych wyżej kurortach, wynotowanych ze stron internetowych w okresie od grudnia 2016 do marca 2017 r. (135 polskich i 114 rosyjskie nazwy).

Przed przystąpieniem do szczegółowego omawiania nazw domów wczasowych chciałabym odnieść się do różnych synonimów tytułowego zestawienia „ośrodek

¹ W artykule będę posługiwała się zamiennie tego typu nazwami oraz innymi: apartamenty, kwatery, ośrodek wczasowy, ośrodek noclegowy, dom noclegowy, obiekt noclegowy, obiekt hotelowy.

² Niewielka ilość przykładów z Gdyni i Gdańska została odpowiednio zaznaczona. Polskie przykłady niezaznaczone pochodzą z ośrodków w Sopocie.

³ Ostatnie artykuły na ten temat w polskiej onomastyce pochodzą z roku 2005 (Gałczyńska-Piwowska), 2009 (Dawidziak-Kładoczna) oraz 2010 (Dawidziak-Kładoczna 2010 a, b, c). Dużo wcześniej problematyką pensjonatów, will i domów wczasowych zajmowali się, m. in., S. Bąba, L. Wajda i Cz. Kosyl, o czym wspomina w swoim artykule H. Gałczyńska-Piwowska (zob. 2005: 99, przyp. 1, 2, 3). W rosyjskiej onomastyce nie odnotowałam podobnych prac.

⁴ Zob. np. *Nazwy will w Zakopanem* (Wajda 1973), *Nazwy pensjonatów i domów wczasowych w Karkonoszach* (Gałczyńska-Piwowska 2005), *Współczesne tendencje w nazewnictwie domów noclegowych w polskich górach* (Dawidziak-Kładoczna 2010a).

wypoczynkowy”. Zgromadzony materiał badawczy pokazuje, że zarówno w języku polskim, jak i rosyjskim istnieją różne określenia obiektów oferujących nocleg dla turystów. W obu językach można zaobserwować ciekawe preferencje nazewnicze. W języku rosyjskim są to (podają według częstotliwości występowania): *гостевой дом, отель, гостиница, пансионат, мини-гостиница, гостиничный комплекс, милотель, клубный отель, база отдыха, мини-отель, коттедж, курортный отель, апартаменты* i *гранд отель*. W polskich kurortach odnotowałam następujące określenia obiektów noclegowych: *apartamenty, hotel, willa (villa), mieszkanie, pokoje gościnne, pokoje u kogo, pokoje, mieszkanie i apartamenty u kogo, hostel, pensjonat, spanie u kogo, dom gościnny, kwatera u kogo, kwatera prywatna, noclegi u kogo, studio, domek, dom, dom do wynajęcia u kogo i kawalerka*. Co ciekawe, w języku rosyjskim dominującym określeniem jest *гостевой дом* (34% obiektów), następnie *отель* (29%) i *гостиница* (20%). Pozostałe nazwy występują odpowiednio pięć (*пансионат*), dwa (*милотель, клубный отель, мини-отель, мини-гостиница, база отдыха, гостиничный комплекс*) i jeden raz (*курортный отель, гранд отель, коттедж, апартаменты*).

W Trójmieście, jak wynika z moich spostrzeżeń, dla turystów przeznaczone są przede wszystkim *apartamenty* (70% obiektów). Dużo rzadziej (6, 5, i 4% obiektów) pojawiają się apelatywy *hotel, willa (villa)* i *mieszkanie*. Inne określenia odnotowano trzy (*pokoje gościnne*), dwa (*pokoje, mieszkanie i apartamenty u kogo, hostel*) i jeden raz (*pokoje u kogo, pensjonat, spanie u kogo, dom gościnny, kwatera u kogo, kwatera prywatna, noclegi u kogo, studio, domek, dom, dom do wynajęcia u kogo i kawalerka*).

Ciekawym zjawiskiem jest tu zupełna rozbieżność frekwencyjna nazw *гостевой дом* i *дом gościnny* oraz *apartamenty* i *апартаменты*. Określenie *гостевой дом* pojawia się 45 razy wśród obiektów hotelowych miasta Anapa – *дом gościnny* to zaledwie jedna oferta z Sopotu, z kolei rzeczownik *апартаменты* (przede wszystkim w l. pojedynczej, ale także w mnogiej) występuje aż w 100 ofertach z Trójmiasta, natomiast jego rosyjski odpowiednik *апартаменты* odnotowano tylko w jednym zgłoszeniu w Anapie. Podobnie apelatywy: *отель* (w 39 zgłoszeniach z Anapy) i *гостиница* (27 ofert) zupełnie nie korelują ze swoim polskim odpowiednikiem – słowo *hotel* występuje bowiem tylko w 9 sopockich ofertach noclegowych.

Warto zauważyć, że popularna w języku polskim nazwa *pensjonat* występuje w analizowanych ofertach z Trójmiasta tylko jeden raz (na równi z mniej popularnymi – *дом gościnny, studio, domek, kawalerka*), natomiast jej rosyjski odpowiednik – *пансионат* pojawił się w ofertach Anapy 5 razy.

Przystępując do analizy nazw domów wczasowych, warto zastanowić się nad funkcjami tych nazw. Według Czesława Kosyła,

nazewnictwo will, pensjonatów i domów wczasowych spełnia dwie podstawowe funkcje typowe dla nazw własnych: identyfikacyjną, która ma na celu sygnalizowanie swoistej niepowta-

rzalności i odrębności denotatu nazwy, i dyferencyjną, której celem jest wskazanie, że denotat danej nazwy różni się od podobnych denotatów innych nazw własnych (Kosyl 1981: 104).

Jak słusznie zauważa cytowany autor, „obie funkcje są ściśle ze sobą powiązane ze względu na wspólne dla nich odniesienie do denotatu” (ibidem). Wszak niepowtarzalność denotatu nazwy wyróżnia go spośród innych denotatów.

Nazwa własna spełnia też swoistą funkcję reklamową, wywołując odpowiedni stosunek odbiorcy do denotatu nazwy. Reklama przekazuje komunikat mający na celu wywarcie odpowiedniego wrażenia na odbiorcy, stąd funkcja impresywna⁵ nazw własnych, np. *Гармония* – oznacza „tu odnajdziesz pogodny, przyjazny nastrój, jedność, zgodę”, *Мечта* – „to miejsce jest czymś pięknym, doskonałym, wyśmienitym”, *Каприз* – „to miejsce pozwoli spełnić wszelkie twoje zachcianki”, *Идиллия* – „tu czeka cię niczym nie zmacony, pogodny, spokojny, beztroski pobyt”, *Романтика* – „tu odnajdziesz tajemniczy urok, niezwykły, fantastyczny, poetycki nastrój”, *Зачиссе, Сопочки Закątek* – „tu znajdziesz ciszę i spokój, a więc dobrze wypocziesz”, *Безтроска* – „tu spędzisz czas wolny od trosk i kłopotów w wesołym, pogodnym nastroju”.

W nazewnictwie hoteli wykorzystuje się nazwy własne, rzeczowniki pospolite oraz przymiotniki. W funkcji nazewnictwa budynków (tu – domów wczasowych) wyrazy te tracą swoje znaczenie prymarne i zyskują sekundarną wartość denotacyjną. Tak np. nazwy osobowe tracą swoje znaczenie nazw indywidualnych przedmiotów jako niepowtarzalnych fragmentów rzeczywistości i przechodzą z klas, np. osób, obiektów geograficznych, topograficznych do nazw klasy obiektów, jaką tworzą budynki mieszkalne. Przykłady: imię osobowe (*Оскар, Маргарита, Павел, Joasia, Beata, Antonina*), nazwisko (*Anders*), imię historyczne (*Jan Kazimierz*), nazwa miasta (*Париж, Венеция, Barcelona, Kapsztad, Tokio*), rzeki (*Нева*), wzgórze (*Monte Cassino*), półwyspu (*Камчатка*), kontynentu (*Евразия, Европа*), stanu w USA (*Kalifornia, Floryda*), ulicy (*Крымская 88, Терская 221*) – stają się nazwami domów wczasowych.

„Głębszym przemianom ulegają użyte w nowej funkcji wyrazy pospolite” (Kosyl 1981: 106), np. *Агат, Мурабель, Иволга, Замок, Weranda, Kameleon, Ananas, Akacja*. W nowej funkcji tracą one zdolność łączenia się z denotatem jako klasą przedmiotów, ich związek denotacyjny ogranicza się do jednego przedmiotu w rzeczywistości pozajęzykowej. Tracą one związek z dotychczasowym pojęciem, np. *Агат* – to nie półszlachetny kamień, *Мурабель* i *Ananas* nie oznaczają owocu, *Иволга* – ptaka, *Замок* – budowli obronnej, *Weranda* – dobudówki do budynku, *Kameleon* – zwierzęcia, *Акация* – rośliny. Wyrazy te przejmują morfologiczne i ortograficzne cechy nazw własnych, a więc nie odmieniają się przez liczby i są zapisywane wielką literą. Podobnie przymiotniki występują w funkcji rzeczownika własnego, np. *Золотистый, Солнечный, Блękitny, Надморски*,

⁵ Na funkcję taką wskazuje Cz. Kosyl w swoim artykule, zob. 1981: 105.

Bursztynowy, Kawowy, Wczasowy. Niektóre z nich ulegają częściowej substancywizacji, np. w nazwach – związkach wyrazowych: *Белый Парус, Длинный Пляж, Песчаный Берег, Дzikie Wino, Sopocki Zakątek, Latarnia Morska*.

Znaczenie nazw własnych, powstałych głównie od apelatywów, konotuje związek z ich wartością prymarną. Uwidacznia się to zwłaszcza w nazwach pochodzących od rzeczowników lub przymiotników oznaczających wygląd wnętrza, np. *Малахит, Шоколад, Блękitny, Cappuccino, Trawertynowy, Pistacjowy, Mango, Retro, Antyczny*. W innych nazwach również wybrzmiewa znaczenie konotacyjne wyrazów motywujących, zwłaszcza jeśli nazwy te występują w całych seriach tematycznych. Mogą one wtedy przywoływać takie wartości, jak drogocенność⁶ (np. *Диамант, Дукам, Перелка, Bursztyn, Rubin*), piękno (np. *Лотос, Венус*), wykwintność-elegancja (np. *Де Париж, Royal, Маркизь, Бонжур*), artyzm (np. *Богема, Опера*), ciepło-jasność-radość (np. *Золотистый, Солнечный, Искра, Весна*), sielskość (np. *Березка, Weranda, Pod Brzozą, Za Mostkiem, Ogrodowy*), poetyckość-uczuciowość-nastrojowość (np. *Тихий Берег, Южная Ночь, Quiet Nights By The Sea*), łagodność (np. *Южный Ветер, Bryza*), dzikość-przygoda (np. *Викинг, Pirat, Wigwam*).

Wiele wyrazów pospolitych występujących w funkcji nazw domów noclegowych realizuje metaforyczne, naddane znaczenie denotatu. Na przykład nazwa *Эдем* nie implikuje znaczenia ‘biblijny raj’, lecz metaforyczne znaczenie ‘miejsce największej szczęśliwości, miejsce wymarzone’ (podobne znaczenie eksplicytnie, zob. *Идиллия, Оазис* nie oznacza ‘obszaru na pustyni obfitującego w roślinność dzięki obecności wody źródlanej’, lecz ‘miejsce wyizolowane z otoczenia, w którym można znaleźć spokój, wytchnienie’ (nazwy o podobnym znaczeniu prymarnym, zob. *Sopocki Zakątek, Zacisze*). Czesław Kosyl wskazuje też na zabiegi stylistyczne towarzyszące nadawaniu nazw budynkom. Badacz podkreśla zabieg antropomorfizacji, „kiedy określenia odnoszące się normalnie do osób związane zostają z budynkami” (Kosyl 1981: 109). Chodzi o nazwy powstałe od rzeczowników osobowych (także wyrazów obcych i skrótowców). W zebranych materiale nie ma ich wiele, por. *Капитан, Мистер.ру, Викинг, VIP, Кардинал, Pirat, Резидент*.

Poniżej przedstawię podział nazw ośrodków noclegowych z genetycznego punktu widzenia⁷. Możemy w nim wyróżnić nazwy przeniesione i nieprzeniesione⁸. Nazwy przeniesione – to przeniesienia apelatywów i nazw własnych. Nazwy nieprzeniesione – to neologizmy nazewnicze. Założeniem tej części artykułu jest również przedstawienie tendencji w nazewnictwie analizowanych ośrodków

⁶ Wskazane tu wartości: drogocенność, piękno, poetyckość-uczuciowość-nastrojowość, sielskość, ciepło-jasność-radość podają za: Kosyl 1981: 107–108.

⁷ Taką analizę proponuje Cz. Kosyl (1981: 113).

⁸ Jest to klasyfikacja zaproponowana przez H. Gałczyńską-Piwowską, która z kolei opiera ją na analogicznej typologii L. Wajdy (zob. Gałczyńska-Piwowska 2005: 100). Odrębną grupę, wyodrębnioną ze stylistycznego punktu widzenia, stanowią nieosobowe nazwy obcego pochodzenia.

wczasowych. Podobnie jak u wspomnianej badaczki H. Gałczyńskiej-Piwowskiej, w materiale empirycznym danego artykułu większość (ok. 65%) stanowią nazwy przeniesione (wyłączając nieosobowe nazwy obcego pochodzenia).

1. NAZWY POWSTAŁE WSKUTEK PRZENIESIENIA (TRANSONIMIZACJI LUB ONIMIZACJI)

1.1. Transonimizacja (przeniesienie nazw własnych)

1.1.1. Nazwy odmiejscowe

Де Париж, Боснор (hist. starożytne państwo we wschodniej części Krymu), *Нева, Атлантида, Евразия, Ямал, Камчатка, Ламани, Венеция, Атлас, Патра* (rzeka w Rosji), *Черноморье* (wieś w obwodzie Włodzimirskim)⁹, *Floryda, Kalifornia, Barcelona, Monte Cassino, Cassino* (miasto we Włoszech), *Paryż, Kapsztad, Tokio, Sedan* (miejsowość we Francji), *Europa, Brooklyn, Siena* (miasto we Włoszech), *Sentoza* (Sentosa – wyspa w południowej części Singapuru). Bardzo rzadko występują toponimy obcego pochodzenia: *Hellas* (Hellada – Grecja) (nazwa hotelu w Anapie) oraz *Baltic Sea* (Morze Bałtyckie), *Roma* (Rzym), *Milano* (Mediolan) i *Riviera* (wybrzeże Morza Śródziemnego we Francji i Włoszech) (nazwy apartamentów w Sopocie). Nazwy rosyjskie powstałe od toponimów stanowią 11% ogółu przykładów rosyjskich (13 nazw), nazwy polskie to 13% materiału (17 przykładów).

1.1.2. Imiona (rodzime, obce) w funkcji nazw hoteli

Imiona z reguły zostają przeniesione w pełnych, oficjalnych formach, np. *Валентина, Павел, Виктория, Валерия, Лидия, Вера, Анна* (Gdynia), *Beata, Antonina, Natalia, Kamila, Aleksander, Wanda*. W jednym przypadku odnotowano zdrobniął postać imienia – *Joasia*. Wyraźnie preferuje się imiona żeńskie. Część nazw odimiennych pochodzi od imion właścielek i właścicieli obiektów.

W funkcji nazw pensjonatów pojawiają się także imiona obce, np. w Anapie *Мишель, Оскар, Маргарита, Дженифер, Оливия, Элис, Максимус*, w Sopocie *Marina*. Obcość tych nazw czasami podkreśla się za pośrednictwem odpowiedniej pisowni: *Anastasia* (hotel w Anapie), *George, Jolanda, Evinia, Renzo* (apartamenty w Sopocie).

Liczba przykładów nazw odimiennych jest porównywalna w obu językach (14 przykładów rosyjskich i 13 polskich), przy czym przeniesienia imion obcych są częstsze wśród ośrodków Anapy (8 nazw) (Sopot – 5 przykładów).

⁹ Dana nazwa może być też motywowana nazwą ulicy, na której mieści się obiekt (ул. Черноморская).

1.1.3. Nazwy utworzone od chrematonimów

Niewielką frekwencję wśród nazw przeniesionych notują nazwy motywowane przez chrematonimy. Występują tu następujące serie tematyczne:

– nazwy pochodzące od tytułów filmów: *Голубая Лагуна*, *Три Мушкетера* (ekranizacja powieści A. Dumasa, zob. niżej), *Avalon* (także mitologia, zob. niżej),

– nazwy pochodzące od tytułów utworów literackich: *Три Мушкетера*, *Алые Паруса*,

– nazwy zaczerpnięte z literatury: *Черномор* (bohater poematu A. Puszkina „*Ruslan i Ludmiła*”)¹⁰,

– nazwy pochodzące od tytułów piosenek: *Южная Ночь*,

– nazwy i imiona chrześcijańskie: *Эдем*, *Ковчег*, *Ной*,

– nazwy równe imionom i nazwiskom postaci historycznych:

Jan Kazimierz, *Anders*,

– nazwy zaczerpnięte z bajek: *Муминки*,

– nazwy zaczerpnięte z astronomii: *Водолей*,

– nazwy i imiona pochodzące z mitologii: *Олимп*, *Паллада*, *Аврора*, *Афина*, *Юнона*, *Венус*, *Золотое Руно*, *Посейдон*, *Avalon* (celtycki raj),

– nazwy postaci fantastycznych: *Мера*,

– nazwy związane z historią i kulturą miasta: *Старый Город*.

Nazwy utworzone od chrematonimów są częstsze wśród rosyjskich nazw hoteli (17 przykładów na 6 polskich).

1.1.4. Nazwy pochodne od urbanonimów

Nazwy utworzone od urbanonimów (nazw ulic) informują o lokalizacji obiektu: *Крымская 88*, *Терская*, *Нидзicka* (Gdańsk, na ul. Nidzickiej), *Длуга* (Gdynia, na ul. Długiej), *Гrunwaldzka*, *Сobieskiego*, *Monte Cassino*, *Monciak*, *Chrobrego*, *Сienkiewicza*, *Гrunwaldzka*, *Kolberga* (obiekty w Sopocie). Podobne nazwy charakteryzują przede wszystkim polskie pensjonaty w Trójmieście (10 nazw na 2 przykłady rosyjskie).

1.2. Onimizacja. Nazwy utworzone od apelatywów

„Obok nazw własnych drugim źródłem nazw ośrodków wypoczynkowych są apelatywy” (Gałczyńska-Piwowarska 2005: 102). W tej kategorii onimów w Anapie i Trójmieście najczęściej spotyka się nazwy motywowane leksyką marynistyczną: *Капитан*, *Альбатрос*, *Дельфин*, *Якорь*, *Викинг*, *Чайка*, *Прибой*, *Пират* (Gdańsk), *Бурсштын*, *Моло*, *Port*, *Брыза*. Mniej liczną grupą są onimy motywowane nazwami roślin: *Берёзка*, *Лотос*, *Смоковница*, *Акация* (Gdynia), zwie-

¹⁰ j.w.

rząt: *Морская Звезда* (rozwiazda), *Kameleon*, *Salamandra*, *Iguana*, minerałów: *Агат*, *Диамант*, *Малахит*, *Рубин*, ptaków: *Ласточка*, *Иволга*, *Чайка*, owoców: *Мирабель*, *Ананас*, *Mango*, zjawisk atmosferycznych: *Заря*, *Вьюга*.

Wśród nazw pochodnych od apelatywów liczną grupę stanowią też nazwy podkreślające wygląd apartamentu, panującą w nim atmosferę i wywołujące przyjemne konotacje: *Гармония*, *Мечта*, *Каприз*, *Весна*, *Идиллия*, *Оазис*, *Романтика*, *Шоколад*, *Перелка*, *Грация*, *Зачисе*, *Retro*, *Beztroska*.

Jak wynika z powyższej analizy, nazwy ośrodków wypoczynkowych utworzone od apelatywów częściej występują w rosyjskim kurorcie Анапа (27 nazw na 16 polskich).

Ogółem nazwy przeniesione są częściej stosowane w nazewnictwie rosyjskich hoteli kurortu Анапа (73 przykłady na 62 polskie).

2. NAZWY POWSTAŁE W SPOSÓB INNY NIŻ PRZENIESIENIE

2.1. Neologizmy nazewnicze

W funkcji nazw pensjonatów, obok omawianych dotychczas nazw przeniesionych, występują neologizmy nazewnicze¹¹. W materiale badawczym stanowią one ok. 30% wszystkich nazw ośrodków wypoczynkowych (z wyłączeniem niesobowych nazw obcego pochodzenia). Nierzadko w analizowanym materiale pochodzącym z Trójmiasta jako nazwy własne występują substantywizowane przymiotniki. Najczęściej stanowią one charakterystykę apartamentu (kolorystykę, dostęp światła, rodzaj ścian, styl wnętrza, otoczenie): *Блękitny*, *Кавовы* (Gdańsk), *Слoneczны*, *Травертыновы*, *Фиолет*, *Пистацјовы*, *Лилиовы*, *Бурсзыновы*, *Лазуровы*, *Антычны*, *Огородовы* lub informują o jego przeznaczeniu: *Вчасовы*. Rzadziej są to określenia marynistyczne lub związane z morzem: *Надморски*, *Балтыцкі*, *Адмиралски*, *Капітаński*, *Морски*. W Анаpie odnotowano tylko dwie nazwy pochodzące od przymiotników: *Золотистый* i *Солнечный*.

Nazwy nieprzeniesione to często wyrażenia przyimkowe. Pełnią one głównie funkcję lokalizującą z nazwą ulicy (czasami też numerem domu), np. *На Северной*, *На Крепостной*, *На Краснодарской*, *На Горького*, *На Улице Мира 201*, *В Благовещенском Переулке*, *При Монциаки*, sygnalizując dodatkowo aspekt dzierżawczy, np.: *U Uli*, *U Janusza*, *U Bogdana*, *U Angeliki*, *U Magdy*, *U Jolki*, *U Leny*, *U Tomasza*, *U Ewy*, *U Iwy*, *В Гостях у Светланы*, albo topograficzny, np. *За Mostkiem*. Tylko dwa przykłady zawierają nazwy wskazujące na bezpośrednie otoczenie domu: *Pod Brzozą*, *Pod Zieloną Skarpą* & *Pod Mod-*

¹¹ Termin ten podaje H. Gałczyńska-Piwowska za Cz. Kosylem (zob. Gałczyńska-Piwowska 2005: 104; Kosyl 1981: 113).

rzewiem. Jak widać, w grupie rosyjskich nazw z funkcją lokalizacyjną powtarza się konstrukcja *на + nazwa ulicy w miejscowniku* (w jednym przypadku miejsce sprecyzowane jest numerem domu), zaś jedna forma to analogiczna konstrukcja z przyimkiem *в* (*В Благовеиценском Переулке*) (łącznie 6 nazw). Polskie nazwy tego typu reprezentuje tylko jeden przykład z konstrukcją *przy + nazwa ulicy w miejscowniku*: *Przy Monciaku* (*Monciak*, pot. ul. Bohaterów Monte Cassino). Z kolei aspekt dzierżawczy – to w polskich ośrodkach wypoczynkowych przede wszystkim nazwy z konstrukcją *u kogo* (imię właściciela lub właścicielki w Dopełniaczu) (10 nazw). Na uwagę zasługuje tylko jeden rosyjski przykład tego typu nazwy z rozszerzoną wersją *в гостях у кого* (*В Гостях у Светланы*).

Jako nazwy nieprzeniesione domów noclegowych funkcjonują także inne neologizmy utworzone od nazwy ulicy (lub osiedla), na której mieści się obiekt, np. *Kazimierza* (ul. Kazimierza Wielkiego), *Fiszera 1* (ul. Fiszera), *Przylesie* (Sopot Przylesie – nazwa osiedla). W tej niewielkiej grupie brak przykładów rosyjskich.

Najliczniejszą grupę z kategorii nazw nieprzeniesionych w materiale rosyjskim stanowią związki wyrazowe (ogółem 19 jednostek). Najwięcej jest konstrukcji typu przymiotnik + rzeczownik (13 nazw), np.: *Белый Парус*, *Золотая Бухта*, *Длинный Пляж*, *Анапа-Лазурная*, *Выходной Дом*, *Малинкин Градь* (tu: częściowo aspekt lokatywny – ul. Переулок Малинкин), *Малая Бухта*. Występują tu też nazwy seryjne, w których powtarza się jeden z członów: *южный* (*Южный Дом*, *Южный Рай*, *Южный Ветер*), *берег* (*Тихий Берег*, *Любимый Берег*, *Песчаный Берег*). Podobne nazwy polskich pensjonatów tworzą mniej liczną grupę (8 przykładów) i nie występują w seriach nazewniczych: *Dziki Wino* (Gdynia), *Stadion Leśny*, *Sopocki Zakątek*, *Kamienny Potok*, *Studio Admiralskie*, *Latarnia Morska*, *Sopocki Księż*¹², *Polna Plaża*.

Wśród związków wyrazowych występują także połączenia dwóch rzeczowników w Mianowniku: *Аэропорт Анапа*, *Резиденция Утриш*, *Парк-Отель*¹³, rzeczownika w Mianowniku i Dopełniaczu: *Берег Анапы*, *Каменица Andersa* (aspekt lokatywny – ul. Andersa), *Перла Północy*, przysłówka i rzeczownika w Dopełniaczu: *Блиско Морза* oraz konstrukcje dwóch rzeczowników z przyimkiem: *Континент на Крылова* (aspekt lokatywny – ul. Крылова), *Отдых у Моря*. W danej grupie również zauważa się przewagę nazw rosyjskich (6 na 3 polskie).

Ogółem neologizmy nazewnicze częściej występują jako nazwy polskich domów wczasowych (45 przykładów na 28 rosyjskich).

¹² Dana nazwa częściowo motywowana jest nazwą ulicy, na której mieści się obiekt (ul. Książąt Pomorskich).

¹³ Na połączenia typu *Park-Hotel* w języku polskim wskazuje H. Gałczyńska-Piwowarska, uznając za niepokojące zjawisko pojawiania się podobnych konstrukcji zamiast rodzimych – tu: *Hotel Parkowy*. Badaczka konstatuje prawdopodobną przyczynę takiego stanu rzeczy: „Obcy szyk członów nazwy uważany jest najwyraźniej przez jej autorów za bardziej prestiżowy oraz zrozumiały dla turystów obcojęzycznych. Patrząc od strony poprawności językowej, trudno jest uznać te argumenty za zasadne” (Gałczyńska-Piwowarska 2005: 105). Jak widać, podobne zjawisko występuje też w nazewnictwie rosyjskim, zob. *Парк-Отель*.

3. NAZWY OBCE

Na zakończenie niniejszych rozważań chciałabym przedstawić klasyfikację nazw pensjonatów ze stylistycznego punktu widzenia, obejmującą nazwy obce.

3.1. Nazwy wykorzystujące środki leksykalne innych języków (barbaryzmy, egzotyzy)

Przykłady z kurortu rosyjskiego: *Аmpуум* (łac. atrium), *Патио* (hiszp. patio), *Red Hotel* (ang. czerwony hotel), *Мистер.ру* (ang. mister.ru: pan.ru), *Orange* (ang. pomarańczowy), *Royal* (ang. królewski), *Бонжур* (fr. bonjour – dzień dobry), *VIP* (ang. very important person – bardzo ważna osoba), *Гранд Круиз* (ang. grand cruise – wielki rejs), *Green House* (ang. zielony dom).

Przykłady z polskich ośrodków wypoczynkowych pochodzą przede wszystkim z Sopotu (jedna nazwa pochodzi z Gdańska). Są to: *Top Booking* (ang. najlepsza rezerwacja), *Holiday* (ang. wakacje) (Gdańsk), *Quiet Nights By The Sea* (ang. ciche noce nad morzem), *Testa* (wł. głowa), *Soleil Boutique* (fr. słoneczny sklep?), *Monte* (wł. góra), *Cappuccino* (nazwa popularnej kawy), *Grand* (ang. wspaniały, okazały, wielki), *Enjoy Sopot* (ang. ciesz się Sopotem, dobrze baw się w Sopocie), *Classic* (ang. klasyczny), *Brownie* (ang. krasnoludek, skrzat), *Cristal* (hiszp. kryształ), *Cadena* (hiszp. łańcuch), *Villa Rossa* (wł. willa czerwona), *Autumno* (wł. jesień), *Primavera* (wł. wiosna), *Estate* (wł. lato), *Inverno* (wł. zima), *Martini* (nazwa alkoholu).

3.2. Hybrydy językowe (komponenty z różnych języków bądź utworzone według zapożyczonego modelu słotwórczego)

Przykłady z polskich domów wczasowych: *Fiesta Family* (hiszp. fiesta, ang. family: rodzinne święto), *Patio Mare* (hiszp. patio, wł. mare: morskie patio), *Hipnotic* (pol. hipnotyczny + ang. hypnotic), *Villa Baltica* (ang. villa, Baltic + pol. Bałtycka: willa bałtycka), *Plac Rybaków Inn* (ang. inn – gospoda, zajazd: gospoda, zajazd na Placu Rybaków), *Cassino Blanco* (Cassino – miasto we Włoszech, hiszp. blanco: białe Cassino), *Monte Cassino De Luxe*¹⁴ (wł. Monte Cassino, fr. de luxe: luksusowe Monte Cassino), *Aqua-Park* (łac. aqua – woda, pol. park: park wodny). Dwie z wymienionych hybryd można uznać za kontaminacje, zob. *Hipnotic*, *Villa Baltica*. Odnotowano tu też okazjonalizm słotwórczy *Sopotiera* utworzony według zapożyczonego modelu słotwórczego w zestawieniu *Grande Sopotiera* (wł. grande – duży + Sopotiera¹⁵).

¹⁴ Dana nazwa motywowana jest nazwą ulicy w Sopocie, na której znajduje się hotel (ul. Bohaterów Monte Cassino).

¹⁵ Dany okazjonalizm można by też uznać za kontaminację bezwęzłową (skrzyżowanie dwóch wyrazów bez wspólnej części) komponentów *Sopot* + *Riwiera*, konotującą piękno, ciepło, słońce, morze.

Trzy hybrydy językowe zarejestrowano w nazwach hoteli rosyjskiego kurortu Anapa. Są to: *Blaga beach*, *Платан Resort* i *Курортный отель Де Ла Мана*. Pierwsza z nich najprawdopodobniej powstała z połączenia neologizmu utworzonego od przymiotnika *Благовещенский* (hotel znajduje się w stаницы o takiej nazwie) – *Blaga* i *ang. beach* – plaża. *Платан Resort* to połączenie *ros. платан* (płatan) i *ang. resort* (kurort). Trzeci przykład *Курортный отель Де Ла Мана* łączy *ros. курортный отель* (hotel uzdrowskiowy) z *hiszp. de la mapa* (mapy, z mapy), dodatkowo z zapisem cyrylicą komponentów z języka hiszpańskiego.

Nazwy obce to 16% materiału badawczego. Zdecydowanie więcej występuje ich w polskich ośrodkach Trójmiasta (28 nazw), niż w rosyjskiej Anapie (13 przykładów).

Wydaje się, że nazwy hoteli, pensjonatów czy domów wczasowych nastawionych na turystę zagranicznego powinny nie tylko przyjemnie brzmieć, ale także przekazywać pewną treść. Przeczyć zdają się temu obcojęzyczne nazwy typu: *Testa* (głowa), *Soleil Boutique* (słoneczny sklep?), *Cadena* (łańcuch), *Курортный отель Де Ла Мана* (hotel uzdrowskiowy mapy, z mapy?).

W danym opracowaniu analizowano nazwy hoteli nadmorskich kurortów Rosji i Polski na przykładzie Anapy i Trójmiasta. Nazwy te z genetycznego i stylistycznego punktu widzenia rozpatrywano w trzech grupach: nazwy przeniesione i nieprzeniesione oraz nazwy obce. Są to zarówno nazwy jednowyrazowe, jak i zestawienia z przewagą tych pierwszych (w nazwach przeniesionych i neologizmach nazewniczych). Szczególne miejsce wśród nazw ośrodków wypoczynkowych zajmują nazwy obcojęzyczne, niezwykle produktywne w ostatnich czasach, zwłaszcza w języku polskim.

Badanie wskazało na określone tendencje w nazewnictwie ośrodków wypoczynkowych wymienionych kurortów.

W artykule omówiono też funkcje nazw domów wczasowych: reklamową i informacyjną. Funkcja reklamowa ma na celu przyciągnięcie uwagi turysty i sprawienie, aby skorzystał z danej oferty. Temu służy, po pierwsze, wypracowanie odpowiedniego sensu nazwy, a więc funkcja impresywna, odpowiednie, przyjemne konotacje nazw własnych, znaczenia metaforyczne i zabiegi stylistyczne, po drugie, atrakcyjna wizja i fonia, czyli efektowne połączenia wyrazowe, w tym odniesienia do literatury, kultury (filmu, muzyki), mitologii, nazwy odmiejscowe, marynistyczne oraz nazwy obce. Te ostatnie nastawione są na zainteresowanie turysty zagranicznego, być może najbardziej pożądanego przez właścicieli pensjonatów. Funkcja informacyjna polega na akcentowaniu warunków estetycznych kwatery, lokalizacji, relacji posesywnych.

Dobrze, jeżeli udział obu tych funkcji w nazwie jest równomierny. Ostatecznie jednak wiadomo, że o atrakcyjności i popularności danego apartamentu, hotelu, pensjonatu zadecyduje nie jego nazwa, lecz warunki bytowe, cena i lokalizacja.

Bibliografia

- Dawidziak-Kładoczna M. (2009), „*Dolina Miłosierdzia*” – nazwy domów noclegowych w Częstochowie, [w:] E. Hurnikowa, E. Wróbel, A. Wypych-Gawrońska (red.), *Literatura i kultura w Częstochowie. Częstochowa w literaturze i kulturze*, Częstochowa, s. 355–362.
- Dawidziak-Kładoczna M. (2010a), *Współczesne tendencje w nazewnictwie domów noclegowych w polskich górach*, „Poradnik Językowy”, nr 5, s. 37–50.
- Dawidziak-Kładoczna M. (2010b), *Ekonomia językowa w nazwach obiektów noclegowych*, [w:] R. Bizior, D. Suska (red.), *Zjawisko ekonomii w języku, tekście i komunikacji*, Częstochowa, s. 45–53.
- Dawidziak-Kładoczna M. (2010c), „*Chata tylko dla Ciebie*”, czyli o strategiach reklamowych w nazwach obiektów noclegowych, [w:] R. Łobodzińska (red.), *Nazwy własne a społeczeństwo*, t. 2, Łask, s. 311–322.
- Gałczyńska-Piwowska H. (2005), *Nazwy pensjonatów i domów wczasowych w Karkonoszach*, [w:] R. Łobodzińska (red.), *Z najnowszych tendencji w polskim nazewnictwie*, Łask, s. 99–108.
- Kosyl Cz. (1981), *Z problematyki nazw will, pensjonatów i domów wczasowych*, „*Onomastica*” XXVI, s. 103–117.
- Wajda L. (1973), *Nazwy will w Zakopanem*, „*Rocznik Naukowo-Dydaktyczny*”, WSP Kraków, „*Prace Językoznawcze*” 2, s. 179–189.

THE NAMES OF SEASIDE BOARDINGHOUSES IN RUSSIA AND POLAND (BASED ON THE CITIES: ANAPA, GDANSK, GDYNIA AND SOPOT)

(Summary)

The present paper is devoted to the names of seaside boardinghouses. Research materials include the names of seaside boardinghouses from Russian and Polish cities: Anapa, Gdansk, Gdynia and Sopot. The names have been discussed in three groups: names transferred from common and proper nouns, neologisms and foreign-language names. The analysis has shown both words and phrases with a predominance of words. The research has also taken into consideration advertising and information functions of discussed names.

Keywords: onomastics, name, boarding house, resort.

NAZWY NADMORSKICH PENSJONATÓW ROSJI I POLSKI (NA PRZYKŁADZIE MIAST ANAPA, GDAŃSK, GDYNIA I SOPOT)

(Streszczenie)

Przedmiotem artykułu są nazwy pensjonatów nadmorskich kurortów Rosji i Polski. Materiał badawczy pochodzi ze stron Internetowych ośrodków wypoczynkowych miast Anapa, Gdańsk, Gdynia i Sopot. Nazwy hoteli rozpatrywane są w trzech grupach: nazwy przeniesione, nazwy nieprzeniesione, czyli neologizmy nazewnicze oraz nazwy obce. W artykule zwrócono też uwagę na funkcje imion domów wczasowych: reklamową i informacyjną.

Słowa kluczowe: onomastyka, nazwa, pensjonat, kurort.